

навіть не відповіло, лише, у порядку виключення дозволено збільшити кількість євреїв з 5 до 8 (Полищук М. Евреи Одессы и Новороссии – М., 2002. – С. 306-308).

Правова дискримінація єврейського населення скасована лише постановою Тимчасового уряду «Об отмене вероисповедных и национальных ограничений» 20 березня 1917 р. В ній зазначалося: «Скасовуються всі узаконова, які діють в Росії, як на всьому її просторі, так і в окремих її місцевостях і встановлюють будь-які обмеження в залежності від приналежності російських громадян до того чи іншого віросповідання, віровчення або національності...».

Таким чином, правове становище єврейського населення в південноукраїнському регіоні мало специфічні особливості. Зберігаючи загальноросійськ дискримінаційні риси, воно багато в чому залежало необхідності господарсько-економічного освоєння краю, в якому євреї відігравали вагомий роль. Через це уряд був змушений час від часу йти на пом'якшення, а іноді і на скасування обмежувальних заходів стосовно євреїв в Новоросійському краї.

Сидоренко О. М.

*Миколаївський комплекс Національного університету
«Одеська юридична академія», старший викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін*

МОРАЛЬНІ ЗАСАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Соціальне регулювання є суттєвою і необхідною умовою людського цивілізованого життя, нормального спілкування, гармонійної і результативної життєдіяльності людей.

З переходом від первісного до державно-організованого суспільства, до цивілізації важливе місце у системі соціального регулювання здобуло правове та моральне регулювання. Історія розвитку цивілізації свідчить, що право і мораль як складові частини духовної культури суспільства органічно пов'язані одне з одним. Правова система державно-організованого суспільства закріплює життєво важливі для всього суспільства вимоги моралі, моральні настанови.

Законодавчі органи держави в процесі законотворчості мають враховувати стан суспільної моралі, моральну культуру населення. Адже моральні основи є важливою складовою права, так як закони правової, соціальної, демократичної держави повинні бути справедливими та гуманними. Велику моральну цінність являють собою основні права людини – юридичний вираз її свободи та гідності.

Моральні основи сучасного українського законодавства припускають таку його побудову й практику його застосування, яка базується на нормах, принципах і вимогах моральності, моралі. Норми права, що не відповідають нормам моральності, сприймаються у суспільстві як несправедливі й тому є неефективними у правозастосовній (в тому числі правоохоронній) діяльності. Моральні основи діючого законодавства проявляють-

ся у трьох напрямках: моральна свідомість, моральна діяльність, моральні відносини (О. В. Козаченко).

Моральна свідомість супроводжується усвідомленням моральних цінностей і спонукає суб'єктів до вибору дозволених або заохочувальних законом варіантів поведінки, які в суспільстві визнаються моральними й справедливими. Моральна діяльність – це сукупність вчинків, що відповідають моральним нормам і сприяють досягненню суспільно-значущих результатів. Моральні відносини – це вид суспільних відносин, що виникають між людьми в процесі їхньої діяльності (у тому числі і в правозастосовуванні). Мораль включена у різні види діяльності (трудова, економічна, політична, сімейно-побутова, науково-пізнавальна, художня тощо) і реалізуються в них.

Моральні принципи, норми та цінності знайшли своє відображення у цивільному, сімейному, трудовому, кримінальному та інших галузях права України.

Аналіз діючого законодавства вказує, що право України в різноманітних своїх проявах демонструє вплив суспільної моралі та загальнолюдських цінностей. Правове регулювання в даному аспекті проявляється в тому, що законодавець наголошує на тому, що: 1) однією з підстав виникнення прав і обов'язків є завдання майнової та моральної шкоди іншій особі; 2) поведінка суб'єктів правових відносин має відповідати моральним засадам суспільства; 3) одним із способів захисту прав та інтересів судом є відшкодування моральної (немайнової) шкоди. Так, наприклад: а) у Цивільному кодексі України зазначені аспекти відображені у: п. 3 ч. 2 ст. 11, ч. 4 ст. 13, ч. 1 ст. 19, п. 9 ч. 2 ст. 16, ч. 3 ст. 39, ч. 2 ст. 200, ч. 1 ст. 203, ч. 2 ст. 216, ч. 3 ст. 225, ч. 4 ст. 226, ч. 2 ст. 227, ч. 3 ст. 228, ч. 2 ст. 231, ч. 2 ст. 233, ст. 280, ч. 3 ст. 289, ч. 2 ст. 300, ч. 4 ст. 332, ч. 3 ст. 386, ч. 2 ст. 393, ч. 2 ст. 442, ст. 611 та ін.; б) у Сімейному кодексі України у: ч. 4 ст. 3, ч. 2 ст. 5, ч. 9 ст. 7, ст. 9, ст. 11, п. 6 ч. 2 ст. 18, ст. 31, ч. 3 ст. 49, ч. 3 ст. 50, ч. 2 ст. 56, ч. 4 ст. 57, ч. 5 ст. 97, ч. 2 ст. 150, ч. 3 ст. 151, ч. 3 ст. 155, ч. 4 ст. 157, ч. 2 ст. 158, ч. 1 ст. 170, ч. 5 ст. 256-3, ч. 5 ст. 256-7 та ін.; в) у Кодексі законів про працю України в: п. 3 ч. 1 ст. 41, ст. 237-1 тощо. Важливим є той факт, що до окремих видів трудової діяльності суспільство висуває підвищені моральні вимоги. Так, наприклад: у ст. 2 Дисциплінарного статуту прокуратури України зазначається, що працівники прокуратури повинні мати високі моральні якості; у ст. 55 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» – «Присяга судді» наголошується, що здійснюючи правосуддя необхідно дотримуватися і морально-етичних принципів поведінки судді; г) у Кримінальному кодексі України злочини проти моральності поділяють на: злочини, що посягають на основні моральні принципи у сфері духовного й культурного життя суспільства (статті 297-300); злочини, що посягають на відносини в сфері сексуальних стосунків (статті 301-303); злочини, що посягають на суспільні відносини, які забезпечують принцип вільного розвитку особистості й умови нормального розвитку та виховання неповнолітніх (ч. 2 ст. 299, ч. 2 і ч. 3 ст. 300, ч. 2 та ч. 3 ст. 301, ч. 3 ст. 302, ч. 3 і ч. 4 ст. 303, ст. 304). У даному випадку правові норми прямо присвячені захисту саме моральних аспектів життя суспільства, що говорить про визнання суспільством можливої реальної загрози для свого існування в результаті серйозного порушення норм моралі; г) на окрему увагу заслуговує прийнятий у 2003 році Закон України «Про захист суспільної моралі», який покликаний встановити правові основи захисту суспільства від розповсюдження продукції, що негативно впливає на суспільну мораль. Зважаючи на

те, що суспільна мораль є явищем багатограним, заснованим на традиційних духовних і культурних цінностях народу, тому вона не може бути повністю захищеною виключно шляхом накладення обмежень на розповсюдження інформації еротичного, сексуального чи порнографічного характеру, а також інформації з елементами насильства та жорстокості. Тому доцільно в нормативному порядку розширити перелік видів інформації, що є загрозливою для суспільної моралі, а також розробити реальні механізми контролю за розповсюдженням такої інформації.

Таким чином, мораль є загальним принципом права, який зумовлює його вдосконалення в напрямку гуманізації. Моральні засади визначають межі поведінки суб'єкта, а звернення до них необхідне тоді, коли на це є пряма вказівка закону. Вимога щодо відповідності моральним засадам суспільства, яка офіційно закріплена у законодавчих актах України, відображає позитивний аспект у здійсненні суб'єктивних прав, дозволяє визначити можливі варіанти поведінки особи, виступає засобом, який забезпечує можливість реалізації її свободи. Дотримання цієї вимоги стає критерієм правомірної поведінки суб'єктів.

Амарян Мєрєлє Хєлєвєч

Криворожський факультет Національного університету «Одеська юридичська академія», доцент кафедри уголовно-правових дисциплін, кандидат исторических наук, доцент

ГЛОБАЛИЗАЦИЯ МИРОВЫХ ПРОЦЕССОВ: ФОРМИРОВАНИЕ ОБЩЕПЛАНИТАРНОЙ ЦИВИЛИЗАЦИИ

Одна из важных характерных особенностей XX в. — это глобализация социальных и культурных процессов. Этимологически термин глобализации связан с латинским словом «глобус» т. е. Земля, Земной шар и означает общепланетарный характер тех или иных процессов. Таким образом XX век расценивается многими учеными и философами как **век формирования глобальной, общепланетарной цивилизации**. Однако глобализация процессов, это не только их повсеместность, не только то, что эти процессы охватывают весь Земной шар. Глобализация связана прежде всего с интернационализацией всей общественной деятельности на Земле. Эта интернационализация означает, что в современную эпоху все человечество входит в единую систему социально — экономических, политических, культурных и иных связей и отношений. Возрастающая интенсивность глобальных взаимосвязей способствует распространению по всей планете тех форм социальной, экономической и культурной жизни, знаний и ценностей, которые воспринимаются как оптимальные и наиболее эффективные для удовлетворения личных и общественных потребностей. Таким образом глобальная цивилизация расценивается как качественно новый тип цивилизации, новый тип целостности духовной и материальной жизни.

Но было бы значительным упрощением истолковывать возрастающую целостность цивилизации как принятие всеми членами мирового сообщества определенной